

Kiväärinkuulan aiheuttama »keisarileikkaus».

Mauno Schroderus.

Keisarileikkausta on yritetty tehdä useammalla eri tavalla. Seuraavassa esitän erään uuden kokeen tällä alalla, missä operatio suoritettiin venäläisellä sotilas-kiväärillä. Koska operation varsinainen suorittaja, eräs pünakaartilainen, ei itse nähtävästi aio tapausta julkaista pyydän minä esittää tapauksen, koska minulla oli kunnia saada olla patsimassa operatöörin jälkiä.

Tapauksen omituisen laadun vuoksi on minun esitettävä se muodossa, joka ei ehken näytä kyllin tieteelliseltä. Tapausten kulku oli seuraava:

25 päivänä tammikuuta 1918 joutui prokuristi L. rouvineen Viipurissa kävelyllä ollessaan erääseen kadun kulmaan, jonka punakaartilaiset olivat sulkeneet tehdäkseen kuuluja kotitarkastuksiaan. Kävelijöiltä kiellettiin pääsy eteenpäin, jonka vuoksi he kääntyivät ja poistuivat. Katsahtaessaan taakseen eräitä tuttaviaan, jotka pyrkivät samalle kielletylle kadulle, kuului huuto »ettekös mene» ja samalla kajahti laukaus. Viimeisillään raskaana oleva rouva lysähti kokoon, hän kuuli, »puhahtavan äänen» ja tunsu sikiön samalla hetkellä syntyvän vaatteisiinsa. Kuula oli ensin sattunut mieheen, mutta hänen viottumisensa oli sitä laatua, että hän voi heti siirtää vaimonsa vaatteiden sisällä olevine lapsineen lähellä olevaan ajurinrekeen ja kuljettaa heidät läheisyydessä sijaitsevaan kättilöiden Kocklin & Lybeckin synnytyskotiin, johon minut samalla kutsuttiin. Kun saavuin sinne oli lapsi kaivettu esiin vaatteista. Se oli kalpea ja asfyktinen sekä tullessani vielä kiinni napanuorassaan. Napavarsi katkaistiin ja lapsi toipui jotenkin pian sen verran, että saatettiin kiinnittää koko huomio

äitiin. Ensi silmäyksellä näytti äidin tila kokonaan toivotonmalta suurine ammottavine kovasti verta vuotavine haavoineen vatsan keskikohdalla, josta rikkirevitty organimassa (uterus sekä placenta) ja suolia pursusi esiin. Päätin kuitenkin siirtää hänet heti parin kadunkulman päässä olevaan tri Juseliuksen yksityiseen sairaalaan, annettuaani vaan ensin hyvän annoksen morfiumia ja asetettuaani sterilin pyheliinan suojaamaan suolia. Palokuntalaiset, joita sivumennen sanoen myös matkalla synnytyskotiin oli uhattu ampua, saapuivat samassa. Heidän pyöräpaareillaan siirsimme sitten juoksujalassa yhä kalpenevan potilaan sairaalaan hänen miehensä nilkuttaessa perässä. Koska otaksuin suuria lesioita vatsaorgaaneissa etenkin suolistossa, pyysin samassa talossa asuvan tri Juseliuksen konsultatioon ja saapuikin hän ystävällisesti heti. Asetimme prognosin aivan huonoksi tavattoman anaemian ja mikäli näytti suurien lesioiden takia. Koska exitus näytti olevan aivan käsissä ei potilasta nostettu paareilta pois, vaan käsiteltiin siinä ilman minkäänlaista operatiokentän puhdistamista joditinktuuralla tai muuten. Ensiksi siirsin vatsan molemmilla sivuilla olevat suolet, jotka olivat eheät vatsapeitteissä olevasta aukosta sisään potilaan sanottavasti valittamatta. Tähän saakka oli hän merkillistä kyllä säilyttänyt tajuntansa, mutta katosi se silloin ja muisti hän jälkeenpäin tapaukset vasta pari viikkoa operation jälkeen.

Nyt lähemmin potilasta tarkastettaessa havaitsin, että kuula oli kulkenut tangentiaalisesti ja katkaissut vatsapeitteet melkein kokonaan poikki. Pieni ihosilta oikealla sivulla vaan erotti ihohaavan kahteen osaan; se katkaistiin. Kuula oli mennyt sisään appendectomia-arven, joka kuvassakin näkyy, yläpäässä, kulkenut melkein poikittain (hiukan oikealta alaalta vasemmalle ylös) läpi vatsan peitteiden heti navan alapuolelta ja lähes yhtä pitkän matkan keskiviivan toiselle puolelle. Haavasta pisti esiin repaleinen verta vuotava massa, joka lähemmin tarkastettaessa havaittiin olevan rikkonainen placenta ja uterus. Uteruksen etuseinä oli kokonaan fundusosassa poikki revitty jonkun matkaa cornuitten alapuolelta. Placenta, joka oli etuseinässä suojellen siten sikiön vahingoittumasta,

oli suurelta osaltaan rikki revittynä massana. Placenta repa-leet irroitettiin kalvoineen, vuodon takia komprimeerattiin uteruksen cervikaaliosaa käsin, jolloin vuoto jotenkin kokonaan lakkasi. Poikittaiseen uterus- haavaan asetettiin muutama catgutsutuuri. Vatsaontelosta tyhjennettiin veri ja huomattiin muut vatsaelimet vahingoittumattomiksi. Vatsahaavan molempiin sivuosiin asetettiin läpi kaikkien vatsapeitekerrosten kulkevia catgutsutuureja (kummallekin sivulle 2 suturia) ja keskiosa haavaa, johon uterus- haava vastasi, jätettiin auki ja siihen asetettiin tampooni. Napa, joka oli irrallisen iholiuskareen päässä, poistettiin. Uterukseen ja vatsapeitteisiin sutuureja asettaessa sai vaimo muutaman tipan eeteriä.

1:nä päivänä leikkauksen jälkeen oli temperatuuri rectusmissa 38,9° C, axillassa 37,9 C°, suoni olosuhteisiin nähden hyvä. Potilasta stimuleerattiin voimakkaasti.

2:nä päivänä vatsa kauttaaltaan arka, alkaa turvota, tamponiaukosta tulee jotenkin runsaasti verensekaista nestettä; ilma ei kulje, sitä tulee hiukan asa fetida- peräruiskeen avulla. Temp. r. 38,3 a. 37,3. Iltapäivällä alkaa oksennus olla hie- man fäkulenttista. Fäkulenttisiä oksennuksia jatkuu sitten koko seuraavan yön. Yön kuluessa vatsa tavattomasti pö- höttynyt, ilma ei kulje lainkaan. Tampooni on työntynyt melkein kokonaan ulos vatsahaavasta ja omenti tukkinut reiän. Temp. r. 38,9° a. 39,9, tiheitä ulostusmaisia oksennuksia ja kova arkuus kaikkialla, t. s. *diffusin peritonitin* kuva. Irroitin omentin aukosta ja asetin harsotampoonin asemasta kaksi suurta Dreesman putkea, toisen pitkän oikealle lantioon päin ja toisen lyhemmän ja paksun keskiviivaan. Oli tosiaan ilo nähdä näiden putkien erinomainen vaikutus 3:nä päivänä operation jälkeenkin käytettynä. Suuret määrät ensi päivinä runsaasti veren ja märän sekaista nestettä purkautuu niiden kautta ulos. Temperatuuri laskee 4 p:nä r. 37,7 a. 36,7, arkuus vatsassa tulee pienemmäksi, oksennukset saattaa potilas pidättää kuvotuksina ja saa pysymään sisässään jonkun munankeltuaisen Champagnen kera, (elää sitten vaan Champagnella ja munilla useita päiviä eteenpäin; yhteensä 4 pulloa Champagnea). 6 p:nä kohoaa temperatuuri taasen hiukan, r.

38,2 a. 37,8, ilmaa, jota on edellisinä päivinä tullut hiukan, alkaa asa foetida-peräruiskeen jälkeen tulla runsaasti ja potilas saa yöllä vasten 7:ttä päivää hyvin voimakkaan diarrhoen sekä sen ohella ankaran kollapsin, josta kuitenkin selviää (stimulantia, bism. benzonaph., morphin). 8–9 p:nä on vointi olosuhteisiin nähden hyvä, tavaton turvotus vatsassa on jo jonkun verran laskenut. 11 p:nä havaitaan virtsan ole-

van sameaa ja sisältävän baktereja, saa urotropinia. Samoihin aikoihin alkaa potilas yskiä, ilmestyy herpes labialis ja oikean keuhkon alalobin kohdalle pieni bronchopneumooninen pesäke: rintakääre ja *ippecacuanh*. Temperatuuri kohoaa uudelleen pysytellen axillassa 10–14 päivän välillä 37,2–38,9°; pitempi Dressman-putki on jo tällä välin voitu poistaa. 17 p:nä oper. jälkeen poistetaan toinenkin Dreesman-putki. 15–20 päivien välillä rupeaa temperatuuri hyppimään 37,2 ja 39,7 välillä axillassa, alkaa tuntua rajoitettua arkuutta vasemmalla vatsaontelossa. Toimitetussa biman. tuscheerauksessa

tuntuu uterus olevan kiinni vatsaseinämässä, ei lainkaan aristava, cervix ohut pitkänpuoleinen kiinteä, emänsuu jotenkin kiinni. Vatsahaavasta saadaan aukaistuksi kananmunankokoinen *abscessi* hiukan vasemmalta siltä kohtaa, missä uterushaava jäi vatsahaavaa vastaan; *drainatio*. Temperatuuri laskee tämän jälkeen heti ja pysyy alalla 24 päivään saakka, jolloin alkaa jälleen nousta ollakseen 26 p:nä taasen 39.2 C. 25 p:nä on oikea jalka turvonnut ja selvät *phlebitin* oireet vena saphena magnan alueella, jota hoidetaan lyijyvesikääreillä ja jääpussilla. Muutamien päivien kuluessa katoaa sitten sekä arkuus että turvotus jalasta, temperatuuri laskee pysyen sitten, noin kuukauden mentyä leikkauksesta, normalina enää kohoamatta. Jälkivuoto on koko ajan ollut sangen niukkaa väliin hiukan verensekaista, ei sanottavasti pahanhajuista. Koko tämän ensimmäisen kuukauden ajan trauman jälkeen on potilas ollut sangen heikkona, jonka vuoksi jokainen uusi komplikatatio oli omiaan mitä suurimmassa määrässä huolestuttamaan. Vielä 35 p:nä kun yläruumis kohotetaan selkänojalle alkaa hän voida pahoin ja tuntea kuvotusta. Tavaton kalpeus on edelleen huomattavissa. Sitten alkaa toipuminen mennä nopeaan.

53. päivänä saattaa hän lähteä sairaalasta ja kun kaksi kuukautta on kulunut hoitaa hän jo aivan yksin lapsensa sekä päivin että öin tuntematta siitä erikoisempaa räsitystä ja sanoo olevansa »niin terve kuin ennenkin«. 14 päivänä huhtikuuta menstreeeraa hän ensi kerran, jolloin hän tuntee jonkun veran kipua vatsassa ensi päivinä; muuten ovat kuukautiset tavalliset.

Mainittakoon vielä potilaan anamneesista seuraavaa: Hän on 28 vuotias; 3 vuotta sitten on t:ri Juselius operoinut hänet akutin appendicitin takia. Muuten ollut terve, kuuk. olleet säännölliset, viimeiset 20. IV. 17. Raskauden aikana käynyt lääkärissä, joka sanonut saavan odottaa synnytystä 25 päivänä tammikuuta, mikä myöskin tapahtui.

Laukaus-oli ammuttu 4–5 metrin päästä takaa oikealta. Pyssy oli ampujalla ollut alhaalla olevien käsien varassa. Kuula kulki ensin miehen vasemmassa gluteali-seudussa tangentiaalisesti 20 cm pitkän matkan ihon alaisissa kudoksissa

repien keskikohdalla ihon puhki. Miehen haava meni kokonaan umpeen samoihin aikoihin kuin vaimonsa vatsahaava, siis lähes 2:n kk. kuluttua. Miehestä siirtyi kuula sitten vaimoon ja selittänee tämä sen seikan, että kuula repi vatsapeitteet ja uteruksen niin kovin pahoin. Kuukautta myöhemmin on vaimon vatsahaavan pituus vielä noin 20 cm. Vasen vatsahaavan reuna parani jotenkin hyvin, jota vastoin oikea suurempi puoli märki aika pahasti.

Lapsi poika, painoi 3,200 gr oli kalpea ja kylmäpintainen, vikisi koko ensimmäisen vuorokauden ja sai asiaan kuulevan hätäkasteen. Stimuleerattiin konjakilla ja pidettiin lämpimänä. Toipui nopeaan seuraavina päivinä synnytyskodissa, jossa hän oli äidin sairaalassa olo ajan ja on sen jälkeen voinut hyvin. Paino 6 viikon vanhana 4000 gr.

Trauma intresseerasi siis niin isää, äitiä kuin lasta ja päättyi kumma kyllä kaikkiin nähden onnellisesti.

Tapaus lienee ainoa laatuaan ja olen sen esittämistä — vaikkakin kaikessa lyhykäisyydessä — sentähden pitänyt suostavana.